

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA

FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ DE DREPT

PRODUSUL INFRAȚIUNII

TEZĂ DE DOCTORAT

-rezumat-

Conducător de doctorat: prof. univ. dr. Viorel Pașca

Doctorand: Adrian Ioan Stan

TIMIȘOARA
2024

ACTUALITATEA ȘI IMPORTANȚA TEMEI DE CERCETARE

Alegerea temei de cercetare „produsul infracțiunii” se prezintă de la început ca un demers științific provocator. Fundamentul acestei remarci prealabile îl constituie în primul rând complexitatea conceptului și dificultatea de identificare a acestuia între instituțiile dreptului penal.

O lucrare monografică, destinată să exploreze conceptul de produs al infracțiunii pornind de la o abordare teoretică, prin stabilirea locului acestuia în conținutul constitutiv al infracțiunii, iar apoi care să cerceteze poziția sa în cadrul unor instituții în care acesta primește un rol esențial, cu accent pe modalitățile de prelevare a produsului prin intermediul pedepselor și a măsurilor de siguranță, cu observarea apoi a modului în care legislațiile penale au înțeles să incrimineze activitățile care îl au ca obiect - infracțiunile de consecință, nu s-a elaborat până în prezent în dreptul penal român.

Interesul deosebit de actual, în contextul infracționalității care generează profit și a mecanismelor de priver de folosul infracțional fundamentează actualitatea temei de cercetare. Legislațiile moderne își propun a dobândi eficiență, în primă etapă, normativ, prin facilitarea identificării în cadrul fiecărei fapte ilicite a rezultatului acesteia, care se constituie în folosul infracțional, iar apoi a perfecționa normele care asigură privarea efectivă de acest produs.

Perspectiva cercetării pe care ne-am propus-o schimbă astfel modul de abordare „tradițional” și așază conceptul de produs al infracțiunii în centrul demersului științific.

Tocmai de aceea, suntem convinși că demersul nostru de cercetare va avea rolul de a aduce un plus de cunoaștere științifică, în primul rând prin identificarea, definirea, și delimitarea noțiunii de produs al infracțiunii de alte concepte de drept penal, iar mai departe prin observarea și sistematizarea mijloacelor legale de prelevare a produsului infracțional și a analizei eficienței acestora în sistemul de drept penal intern.

OBIECTIVELE LUCRĂRII

Obiectivul fundamental al lucrării este acela de a constata în ce măsură România și-a îndeplinit obligațiile asumate prin convențiile internaționale pe care le-a ratificat, privitoare la definirea, identificarea, înghețarea și prelevarea produsului infracțiunii, în contextul în care noțiunea de produs al infracțiunii nu este utilizată decât deosebit de izolat de către doctrina și jurisprudența penală română.

Lucrarea își propune astfel a gravita în jurul conceptului de produs al infracțiunii, a stabili teoretic noțiunea și a lămuri dacă legislația română posedă mijloace eficiente pentru privarea eficientă de produs infracțional.

Pentru aceasta, însăși identificarea stadiului actual al cunoașterii științifice în materie este o primă etapă necesară și cu caracter complex.

Actualitatea temei de cercetare este justificată de mai multe aspecte. În primul rând, cercetarea științifică a produsului infracțiunii și a modalităților de prelevare a acestuia nu poate exclude contextul infracționalității orientate spre profit, pentru că produsul infracțional

reprezintă tocmai rezultatul, urmarea acestui veritabil nou „tipar” de criminalitate, cu un alt înțeles decât acela al criminalității achizitive de tip clasic, tradițional. Pentru a înțelege ce reprezintă produsul infracțiunii este necesar a observa fenomenul care îl generează cu prioritate, și anume criminalitatea de factură economică.

S-a observat, în prima parte a lucrării, că dreptul penal al ultimelor decenii propune o nouă paradigmă, aceea a justiției penale restaurative în accepțiunea sa patrimonială, în care produsul infracțiunii apare, în opinia noastră, ca un element central. Fundamentăm astfel în debutul lucrării ideea că produsul infracțiunii, ca obiect al restabilirii lui *status quo ante* infracțional, se situează în centrul unui nou tipar al justiției restaurative.

Prima metodă a cercetării o reprezintă metoda analitică, de acumulare de informații științifice relevante privind infracționalitatea achizitivă, economică, de afaceri sau generatoare de venituri și își propune să descopere care sunt conceptele-cheie corelate temei „produsul infracțiunii” precum și principalele perspective asupra acesteia în analizele anterioare, care sunt întrebările cărora teoreticienii și practicienii dreptului penal au încercat să le găsească răspunsuri, care sunt principalele concluzii la care au ajuns cercetările anterioare, care sunt chestiunile în dezbateră în legătură cu aceasta temă, care sunt marile diferențe de opinii și unde sfera de cercetare s-ar impune a fi dezvoltată. Din această perspectivă, analiza conținutului constitutiv al infracțiunii se prezintă decisivă.

Studierea literaturii relevante, în special a doctrinei străine, engleze, franceze, italiene și belgiene, ca prim pas al cercetării științifice, a reprezentat un demers complex, care a fundamentat cunoașterea domeniului, identificarea conceptelor cu care doctrina, în principal cea străină operează în cadrul temei, a teoriilor, a instituțiilor, a metodelor utilizate, surselor datelor, dificultăților, rezultatelor și concluziilor.

Punctul comun al literaturii consultate l-au reprezentat fără îndoială dispozițiile de drept internațional la care s-a revenit frecvent pe parcursul lucrării, precum și scopul conjugat al legislațiilor europene în demersul contra infracționalității achizitive.

Ne-am propus așadar să pornim de la ceea ce s-a elaborat, utilizând metoda analitică, așadar explorând stadiul actual al cercetărilor, realizând comparații, formulând constatări și evaluări în sfera dreptului comparat pentru a dezvolta nivelul de cunoaștere al conceptului de produs al infracțiunii, la nivel intern și internațional.

Metoda comparativă va fi astfel utilizată frecvent în cuprinsul cercetării, pentru a evidenția unele similitudini ori divergențe între dispozițiile de drept internațional sau comunitar european și dispozițiile interne cu referire la noțiunile ce fac obiectul demersului științific.

Totuși, lucrarea nu va prezenta însă caracterele preponderente uneia de drept comparat, nepropunându-ne să analizăm decât cu titlu subsidiar și contextual dispozițiile relevante în materia produsului infracțiunii din alte sisteme naționale de drept.

Aceasta deoarece obiectivul de cercetare este acela de a observa cum a receptat cadrul normativ intern impulsul internațional al luptei pentru privarea de produs internațional, reflectat cu prisosință în documentele internaționale, teoretic și apoi practic.

Sub acest aspect, am considerat important a puncta și teoria transplantului legal și a aculturației juridice, specifice domeniului cercetării și deosebit de actuale, în contextul în care o serie de dispoziții legale și concepte care interferează cu acela de produs al infracțiunii sunt transpuse în legislația română, preluate fiind din dispozițiile internaționale.

Metoda istorică va fi folosită în observarea evoluției dispozițiilor elaborate sub egida Națiunilor Unite, a Consiliului Europei și a Uniunii Europene până în ziua de azi, acte prin care s-a recomandat ori s-a impus statelor membre accelerarea prin mijloace de drept penal a luptei pentru cunoașterea, identificarea și recuperarea produselor infracțiunii. De asemenea, cercetarea istorică ne va facilita înțelegerea evoluției instituției confiscării, din perspectiva receptării imperativului privării de produse infracționale de-a lungul evoluției sistemului sancțiunilor penale.

Suntem convinși astfel că niciun demers științific, oricât de modern ori de actual ar reprezenta obiectul acestuia, nu poate să se detașeze de referințele de ordin istoric, care să încerce să observe evoluția în timp a unor instituții aflate la fundamentul dreptului penal, instituții cu rol decisiv în asigurarea efectivității privării de produsul infracțional.

De pildă, deși infracționalitatea generatoare de produs infracțional, aparent, reprezintă un fenomen social al ultimilor treizeci de ani, am constatat, nu cu oarecare surprindere, însă cu satisfacția cercetătorului, că o serie de idei s-au păstrat de-a lungul evoluției dreptului penal, fiind numai reluate în prezent, existând discuții referitoare la urmările patrimoniale ale faptelor antisociale încă din antichitate, accentuate la finalul secolului XX. De exemplu, am observat că moderna măsură a confiscării extinse prezintă o serie de congruențe cu ceea ce a fost confiscarea averilor, una dintre cele mai vechi pedepse pe care le-a cunoscut umanitatea.

O perspectivă istorică s-a impus și în capitolele ce au fost dedicate sancțiunilor penale cu consecințe asupra produsului infracțiunii, care asigură în realitate prelevarea acestuia și transferarea către cel îndreptățit, de regulă statul, încercând să înțelegem rațiunile care au dus la transformarea acestor sancțiuni, din pedepse în instituții *sui generis*, intermediare între cele dintâi și măsurile de siguranță, cu este cazul confiscării extinse, în virtutea veritabilei stări de pericol pe care o presupun unele bunuri.

Atingerea obiectivelor cercetării presupune în mod necesar ca demersul să transgreseze o serie de domenii ale dreptului, lucrarea fiind un demers științific cu un pronunțat caracter interdisciplinar. Spunem aceasta deoarece, *ab initio*, pornind de la definirea conceptului de produs al infracțiunii în dreptul internațional și comunitar, se trece apoi la identificarea corelațiilor între produs, și conținutul constitutiv: urmarea socialmente periculoasă, prejudiciu, beneficiu, obiect material al infracțiunilor, ca elemente de teorie generală a dreptului penal. Trecherile de la general la special vor fi frecvente și suntem de asemenea convinși că vor reprezenta unul din elementele de originalitate ale lucrării.

Nu se poate evita apoi un succint demers științific în registrul dreptului civil, cu referire la noțiunile de bun și patrimoniu, bună sau rea-credință, deoarece aceste concepte interferează cu acela de produs infracțional, prezentând relevanță și sub aspectul posibilităților concrete de prelevare a sa.

Nici dreptul bancar nu a putut fi omis, ocupând un loc important în cadrul demersului nostru prin prisma punctului central al său, noțiunea de monedă, or ramura de drept în discuție gravitează în jurul acesteia, iar banii constituie deopotrivă produsul infracțional generic, obiectivul prioritar al infracționalității economice, achizitive. În plus, instituțiile financiare reprezintă de cele mai multe ori „refugiul” produselor infracționale.

Nu în ultimul rând, cercetarea a transgresat cu titlu necesar și în sfera dreptului procesual penal, pentru că produsul infracțiunii trebuie să fie recuperat de cel păgubit sau confiscat de autoritatea de stat prin medierea procesului penal, În plus, indisponibilizarea produsului, ca

etapă ce facilitează prelevarea acestuia, reprezintă o măsură procesuală, iar observarea eficienței acesteia, în contextul privării efective de produsul infracțional reprezintă un alt obiectiv al acestui demers.

În dezvoltarea temei alese am pornit de la o abordare mai extinsă, urmând, pe parcursul demersului științific, să restrângem domeniul de cercetare la chestiunile relevante, cu accent pe elementele de noutate pe care considerăm că le putem aduce.

Obiectivele cercetării pot fi, la acest moment, sintetizate prioritar în necesitatea de a elabora o teorie generală a conceptului de produs al infracțiunii și a prelevării sale, pornind de la identificarea elementelor specifice ale conceptului a poziției acestuia în conținutul constitutiv al infracțiunii.

În continuare, se prezintă importantă observarea și analiza instituțiilor prin care produsul infracțional își găsește transpunerea în demersurile judiciare, în considerarea obiectivelor de prelevare a acestuia de la infractor. Se impune astfel decelarea între pedepse, sancțiuni penale, iar în categoria aceasta din urmă a delimita între mijlocul comun, clasic de prelevare-confiscarea numită specială și un mijloc indirect, confiscarea extinsă.

Apoi, ne-am propus să prezentăm într-o accepțiune specifică, sistemul măsurilor interne și internaționale de indisponibilizare a produselor infracționale, sau mijlocul preventiv care eficientizează în mod decisiv obiectivul în jurul căreia gravitează prezenta teză: privarea eficientă și efectivă de *productum sceleris*.

Teza de doctorat „Produsul infracțiunii” nu are menirea de a analiza în mod complet sau în mod exclusiv problematica măsurilor de siguranță ce privează făptuitorul de bunuri, a înghețării ori a spălării produsului infracțional. Dacă s-ar fi urmărit aceasta, tema de cercetare ar fi constituit numai una dintre aceste vaste instituții, care prin ele însele ar oferi spații generoase științei dreptului penal.

Însă considerăm că tocmai modul de abordare pe care l-am expus mai sus reprezintă specificul demersului nostru. Cu toate că nu se poate realiza o analiză a conceptului de produs al infracțiunii fără a trata și o serie de alte instituții, pe care le-am analizat în capitolele dezvoltate pe parcursul lucrării, pe unele dezvoltându-le într-o anumită măsură, necesară, considerăm că scopul cercetării științifice este altul, acela de a oferi o abordare unitară acestui concept.

În primă fază, obiectivul este acela de a fundamenta ceea ce poate fi numită o teorie generală a produsului infracțiunii, relația conceptului cu conținutul constitutiv ale infracțiunii, urmând apoi identifica modalitățile prin care dreptul penal asigură prelevarea produsului infracțiunii, prin pedepse și măsuri de siguranță, iar apoi acela de a identifica normele care incriminează ceea ce poate fi numită fapta *post-delictum* a spălării, a tănuirii de produse și chiar a favorizării făptuitorului. În fine, considerăm necesar a remarca importanța indisponibilizării produsului cu scopul eficientizării transferului în proprietatea statului sau, uneori, a victimei infracțiunii.

Obiectivul următor este acela de a identifica, pe un prim palier în registrul internațional și comunitar, necesitatea incriminării activității *post-delictum* de disimulare a produsului infracțional, în scopul reperării, chiar tardive a acestuia, după ce s-a omis prelevarea sa prin vehiculele anterior observate.

S-a observat pe parcursul cercetării că spălarea produsului infracțional reprezintă în primul rând un fenomen social, destinat a împiedica realizarea actului de justiție, care are ca

obiectiv, în sinteză, evitarea reperării fructului infracțiunii de către organismele statale, iar incriminarea sa sub această denotație a căpătat formă relativ recent în dreptul penal, nereprezentând o infracțiune de tradiție prin ea însăși. Cu toate acestea, am decelat punctele de convergență ale sale cu o infracțiune de tradiție în registrul represiunii, și anume tănuirea, dar și cu favorizarea făptuitorului. Incriminarea spălării reprezintă de fapt pedepsirea unor fapte ulterioare delictului principal, fapte ce facilitează evitarea reperării produsului infracțional. Această infracțiune prezintă mai degrabă importanță prin prisma acestui aspect decât prin caracterul antisocial intrinsec al său.

În prezent, se poate constata o preocupare intensă a doctrinei de drept penal și a practicii judiciare, orientată spre infracțiunea de spălare a banilor, în contextul în care fenomenul infracțional ce o generează a căpătat o considerabilă amploare. Am observat că normativizarea unor mijloace de drept penal pentru a anihila infracționalitatea orientată spre obținerea de profituri este unul din obiectivele politicii penale a statului român, înscriindu-se în curentele internaționale contemporane. Astfel se pot justifica multiplele modificări legislative în materiile despre care facem vorbire, pe care le-am punctat pe parcursul lucrării.

Desigur că spălarea banilor și a bunurilor provenite din infracțiuni este mijlocul prin care infractorii încearcă să disimuleze, să ascundă sau să transforme produsul faptelor săvârșite, aceasta fiind o activitate subsecventă obținerii de profit de pe urma acestora (*delictum subsequens*).

Așadar, nu putem, evident, elabora o teză ce să analizeze produsul infracțiunii fără a realiza și o analiză a modului prin care delincventul încearcă să păstreze „fructul infracțiuni”, sau „*res sceleris*”. Totuși, ca și în cazul instituțiilor la care ne-am referit anterior, spălarea de bani nu poate fi elementul central al analizei noastre, ci numai o etapă intermediară, necesară în derularea firească a demersului de cercetare.

La fel, deși punctul de pornire al criminalității generatoare de produse financiare consistente este crima organizată, lucrarea nu își propune să fie una ce să graveze în jurul acestui concept, în primul rând pentru că acesta a fost tratat pe larg în doctrina română și deopotrivă în cea internațională, iar apoi pentru că ceea ce ne propunem a realiza este aducerea unui plus de cunoaștere științifică, a unor elemente de noutate în găsirea locului noțiunii de produs al infracțiunii în dreptul penal, în primul rând în cadrul conținutului constitutiv, apoi ca obiect al privării și, în fine, ca instrument al spălării.

De fapt, obiectivul primordial al lucrării este acela de a observa în ce măsură legea penală română prevede mijloacele legale în primă fază de definire, apoi de identificare și, *in fine*, de privire de produsul infracțiunii și în ce măsură aceste norme sunt avute în vedere de instanțele judecătorești, în acest scop inserând o serie de soluții ale practicii judiciare în cuprinsul tezei.

Concluzionând în prima etapă, considerăm că tema de cercetare este actuală, prezentând relevanță prin prisma interesului deosebit de crescut față de conceptul de produs al infracțiunii, iar pe de altă parte prezintă un caracter de originalitate, dat fiind că activitățile de cercetare științifică la care am avut acces nu au încercat să conceptualizeze produsul infracțiunii, în accepțiunea sa statică și în același timp dinamică, din perspectiva punctului final al acestuia în cadrul procedurilor judiciare.

CONȚINUTUL LUCRĂRII

Lucrarea este structurată în șase capitole, la care se adaugă concluziile finale.

Capitolul I al tezei, intitulat „Produsul infracțiunii și conținutul constitutiv” și-a propus să reprezinte partea preponderent teoretică a lucrării, de stabilizare a noțiunii în contextul instituțiilor ce-i sunt apropiate. Suntem convinși că o teză de doctorat ce tratează produsul infracțiunii trebuie să aibă ca punct de plecare identificarea conceptului cu care am operat pe tot parcursul demersului nostru științific.

Obiectivul de cercetare a primei părți a constatat în identificarea poziției produsului infracțiunii în conținutul constitutiv, identificarea dispozițiilor interne și internaționale care facilitează înțelegerea acestui concept și, în final, elaborarea unei definiții a produsului infracțiunii.

În referințele introductive a fost fixat locul infracționalității orientate spre profit, sau mai exact spre obținerea de produs infracțional în contextul internațional și am concluzionat că, pe de o parte, fenomenul criminal și reacția organismelor de drept internațional se înscriu într-o nouă politică penală sintetizată deosebit de sugestiv de literatura străină în expresia ”follow the money”, sau, în traducerea pe care o adaptăm temei noastre, „urmăriți produsul infracțional”. De fapt, fiecare capitol al tezei prezintă o structură ce poate fi încadrată într-un anumit tipar, prin observarea contextului internațional, european și apoi punctând normele de drept intern.

Am constatat apoi, aplecându-ne cu precădere asupra dispozițiilor de drept român și tot cu titlu introductiv, o veritabilă schimbare de paradigmă a dreptului penal: justiția își diminuează, treptat, caracterul esențialmente represiv, tradițional, împrumutând o serie de elemente de factură restaurativă sau reparatorie (termen mai potrivit în opinia noastră a fi utilizat în registrul patrimonial specific cercetării), generate de aspectele de natură patrimonială, în esență de întinderea produsului infracțiunii, de conduita infractorului prin prisma atitudinii față de acest produs, în cursul procedurilor judiciare, *postdelictum* sau chiar postcondamnatoriu. Am așezat această secțiune în debutul cercetării pentru a puncta importanța acesteia, în contextul în care sesizăm așezarea produsului infracțiunii în centrul unei veritabile noi politici penale internaționale și deopotrivă interne.

Apoi, în secțiunile următoare am identificat în legislația penală română dispozițiile legale care definesc sau care tratează instituții aflate în corelație cu produsul infracțiunii, spre a identifica locul acestui concept în cadrul conținutului constitutiv al infracțiunii.

Ulterior, am considerat necesar a analiza dispozițiile de drept internațional care oferă o definiție produsului infracțional, grupându-le în acte ale Națiunilor Unite și ale Consiliului Europei, respectiv acte ale Uniunii Europene.

Identificarea și delimitarea conceptelor, a termenilor și a instituțiilor de drept penal este așadar primul obiectiv de cercetare în domeniul ales și constituie un prim capitol al lucrării, deoarece dreptul penal intern operează într-o măsură prea redusă cu noțiunea de produs al infracțiunii.

Am detaliat în același capitol de debut, în secțiunile ce urmează, relația dintre produsul infracțiunii și prejudiciul penal, pe care am numit-o una complexă încă din titlu, deoarece considerăm că prejudiciul penal prezintă o serie de puncte de interferență cu termenul de produs, fără însă a se identifica însă întru totul cu acesta din urmă. Prejudiciul reprezintă un

concept complex, în unele situații făcând parte din conținutul constitutiv al infracțiunii iar alteori fiind numai o consecință, exterioară acesteia.

Nu se va putea omite nici delimitarea între prejudiciul material și prejudiciul moral, iar cu privire la cel dintâi, l-am analizat prin prisma dispozițiilor penale care-i conferă valențe pe planul sancțiunii: individualizarea pedepsei închisorii dar mai ales a aceleia pecuniară a amenzii, circumstanțele atenuante, mergând până la impunitate.

De asemenea, am considerat deosebit de relevant a fi tratată în prima parte a tezei delimitarea conceptuală între noțiunile de produs, pagubă, prejudiciu, daună, respectiv rezultat, deoarece aceste concepte sunt frecvent utilizate în dreptul penal, deși apar ca preluate din ramura dreptului civil, nefiind însă în mod profund delimitate unele de celelalte. Am preferat studiul doctrinei italiene și franceze, care oferă soluții generoase problematicii științifice. Nu am omis însă nici scurte referiri legislația britanică și germană.

Apoi, tot în cuprinsul primului capitol au fost evidențiate delimitările între ceea ce se poate numi produs al infracțiunii *lato sensu* și produs al infracțiunii *stricto sensu*.

Secțiunea reprezintă transpunerea practică parțială a aspectelor delimitate teoretic în cele ce preced, deoarece o analiză mai cuprinzătoare va fi realizată în Capitolul III, destinat analizei bunurilor ce pot fi supuse măsurii confiscării, a bunurilor ce pot fi considerate produse infracționale și asupra cărora autoritatea își poate exercita dreptul de prelevare.

Sensul mai cuprinzător se referă la orice bun sau folos dobândit sau produs prin fapta antisocială, iar cel de-al doilea privește numai bunurile ce capătă existență prin realizarea acțiunii ce constituie elementul material al laturii obiective prescrise de norma de incriminare. Acest înțeles în sens restrâns al produsului infracțiunii privește aproape exclusiv bunurile fabricate prin infracțiune, cum sunt moneda falsificată, alimentele contrafăcute, armele artisanale. Din acest punct de vedere, legislatorul penal român folosește o serie de termeni, atunci când se referă la fabricarea *ex novo* a unor produse infracționale, care au fost identificați și dezvoltați. *Exempli gratia*, art. 314 alin. (1) C. pen. face referire la „fabricarea” de instrumente în vederea falsificării valorilor, art. 342 alin. (7) C. pen. de „fabricarea” de arme letale, art. 302 alin. (6) de „confeccionarea” unor mijloace nelegale de interceptare, art. 246 de „producerea” de materiale explozive.

O discuție deosebit de problematică, pe care ne-am propus să o evidențiem în lucrarea noastră se poate naște cu privire la înțelesul conceptului de produs al infracțiunii, în sensul dacă în cuprinsul noțiunii s-ar putea include și părți ale corpului uman sau embrioni umani. Vorbim aici despre recoltarea ilegală de material genetic, despre producerea ilegală de către un grup criminal a embrionilor umani sau fabricarea clandestină de organe în vederea transplantului. Deși, la prima vedere, s-ar putea crede că pășim pe teritoriul literaturii științifico-fantastice, lucrurile nu sunt atât de simple pe cât par, deoarece asemenea probleme s-au decelat în practica instanțelor și au fost observate de doctrină. Aprecieri similare s-au realizat în ceea ce privește infracțiunea de furt, din punct de vedere al obiectului material al acestei fapte. Ne-am propus să identificăm argumente pentru și împotriva ideii că aceste „bunuri” ar putea constitui produse ale infracțiunii, și care ar trebui să fie soarta acestora.

O etapă importantă a cercetării este identificarea și delimitarea dispozițiilor de incriminare din dreptul penal intern, Codul penal și legi speciale, care fac referire la noțiuni similare cu aceea de produs al infracțiunii. În acest sens, se face referire la „folosul patrimonial” [*i.e.* art. 263 alin. (2) lit. a) din Codul penal- traficul de migranți, art. 207 alin. (3) C. pen. -

șantajul, art. 242 alin. (3) C. pen. - gestiunea frauduloasă, art. 244 alin. 1) C. pen. - înșelăciunea], „beneficiul material” (art. 249 C. pen. - fraudă informatică), „foloase patrimoniale” [art. 213, alin. (1) C. pen. - proxenetismul], „prejudiciu” (art. 9 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale). Rămânând în sfera ultimei noțiuni, prejudiciul se confundă uneori cu produsul infracțiunii, însă acesta din urmă este, așa cum am constatat, un concept mai larg.

Delimitarea se impune a fi observată și între produsul infracțiunii („proceeds of crime”, în dreptul anglo-saxon) și obiectul material al infracțiunii, precum și între acesta și corpul delict („corpo di reato”, în doctrina italiană), obiectul reprezentând lucrul sau ființa împotriva căreia se îndreaptă nemijlocit acțiunea sau inacțiunea care aduce atingere obiectului juridic protejat de normă, iar corpul delict identificându-se de regulă cu „instrumentul infracțiunii”.

Asupra relației dintre obiectul material și produsul infracțiunii s-au exprimat mai multe păreri în doctrina de specialitate, orientându-ne cercetarea spre doctrina italiană clasică însă și cea contemporană, deoarece în anumite situații, se poate pune semnul egalității între cele două noțiuni. Unul dintre obiectivele unei secțiuni a primului capitol a constituit-o analiza acestei relații.

O relație crucială se prezintă între conceptul de produs al infracțiunii și urmarea socialmente periculoasă, dat fiind că această din urmă noțiune, aflată la fundamentul teoriei generale a infracțiunii prezintă o serie de asemănări cu produsul infracțiunii, pe care ne-am propus să le identificăm.

Se impune să observăm în mod aprofundat și raportul dintre produsul infracțiunii și clasificarea faptelor penale în infracțiuni de pericol (cu subclasificarea în infracțiuni de pericol-concret sau obstacol) și infracțiuni de rezultat.

Aceasta deoarece în unele cazuri se poate observa că unele infracțiuni care, în mod aparent sunt unele generatoare de prejudiciu și de beneficiu în patrimoniul făptuitorului, sunt, în variantele tip, infracțiuni de pericol. Este cazul concret al evaziunii fiscale, prevăzută de art. 9 din Legea 241/2005 privind combaterea evaziunii fiscale, unde sunt considerate infracțiuni de rezultat numai variantele agravate, în care se poate vorbi despre cuantificarea unui prejudiciu adus bugetului de stat.

Discuțiile privind acest subiect pot fi ample, deoarece se sancționează acțiuni sau omisiuni care *per se*, generează o stare de pericol pentru valoarea socială a siguranței raporturilor juridice, dar, dacă se ajunge la stabilirea existenței unei pagube, situația făptuitorului se agravează considerabil în registrul sancțiunii. Tocmai relația dintre prejudiciu și beneficiu este cheia problematicii, deoarece chiar la o privire sumară, evazionistul beneficiază de ceva ce era dator să ofere statului, fără a vorbi în sens strict de un produs infracțional. Am ajuns la concluzia că putem spune că și ceea ce nu s-a achitat cu titlu de datorii fiscale reprezintă un produs *lato sensu*, un produs atipic al infracțiunii în discuție, chiar dacă nu există o deposedare corelativă a celui vătămat, așadar produsul unei veritabile inacțiuni.

Totodată, înscrisurile rezultate ca urmare a săvârșirii infracțiunilor de fals sunt și ele produse infracționale, nu atât din pricina valorii ce ar constitui-o în mod intrinsec, ci datorită valorii economice pe care o încorporează. Într-adevăr, un înscris autentic falsificat ce poartă asupra unui drept de proprietate este prin el însuși un produs al faptei de contrafacere, dar și bunul ca care se referă dreptul amintit, intrând în mod nelegal în patrimoniul infractorului, devine *productum sceleris* și ar trebui să ne referim la el în același fel.

Am considerat necesar să delimităm de asemenea conceptul de „produs al infracțiunii” de bunurile a căror deținere este ilegală și care vor urma soarta confiscării. Așadar, *exempli gratia*, deținerea unor substanțe dintre cele considerate ca stupefiante, a unor arme fără autorizație, a unor mărfuri de contrabandă, generează o stare de pericol intrinsecă a unor bunuri care uneori nu provin dintr-o faptă prevăzută de legea penală, adică nu sunt produse ale unei infracțiuni (armele produse legal, dar a căror deținere este oprită de lege).

Chiar Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri face o serie de referiri în norma de la art. 2 alin (1) la modalitățile de creare *ex novo* a stupefiantelor, vorbind de *cultivare, producere, fabricare, extragere, preparare*. Ne propunem să delimităm și să definim aceste moduri de „naștere” a produsului infracțiunii, pentru a cărei deținere sau traficare va răspunde penal orice persoană, chiar și alta decât cel ce l-a obținut.

Am constatat în finalul Capitolul I că preocuparea pentru definirea noțiunii de produs infracțional apare mai degrabă în instrumentele de drept internațional, fie că sunt adoptate sub egida Organizației Națiunilor Unite, așadar la nivelul cel mai extins de acoperire, fie că, reducând gradual numărul statelor semnatare, discutăm de documente ale Consiliului Europei sau ale organismelor Uniunii Europene.

Un element central al primei părți a lucrării ce ne-am propus să o realizăm este modul de receptare al acestor dispoziții de drept internațional în legislația internă, din punct de vedere al termenilor cu care operează legislatorul (așadar conceptual, normativ), al instrumentelor și procedurilor adoptate de statul român.

Astfel, am observat că Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală reprezintă singurul act normativ intern care definește termenul de produs al infracțiunii, prin prisma faptului că acesta reprezintă transpunerea unor documente internaționale în materie. Este un veritabil transplant juridic al unui concept străin dreptului penal român, pe care dreptul intern va trebui să-l adapteze specificului său, iar această analiză reprezintă unul din elementele centrale ale demersului nostru științific.

Dintr-o perspectivă istorică, constatăm că sfârșitul secolului trecut se poate decela momentul în care statele comunității internaționale au conștientizat că fenomenul infracțional de tip economic, cu scop patrimonial, a căpătat o amploare ce ar putea fi redusă sau cel puțin stopată doar prin reglementări de drept internațional. Traficul de stupefiante, traficul de arme, traficul de persoane, criminalitatea informatică, criminalitatea de tip evazionist, corupția, contrafacerea de bunuri reprezintă numai câteva exemple, care însă ne oferă o imagine asupra amplitudinii fenomenului generator de produs infracțional.

După cum am concluzionat, traficul de stupefiante a reprezentat punctul de pornire al demersurilor internaționale contra produsului infracțional, în contextul în care fenomenul care genera profituri imense devenise aproape de necontrolat. Așadar, Organizația Națiunilor Unite, înființată în 1945 la San Francisco, a făcut primul pas în anul 1988, în tradiționala capitală al dreptului internațional, Viena, adoptând Convenția contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope. Actul a fost ratificat de România prin Legea nr. 118/1992, publicată în M.Of. nr. 341 din 30 decembrie 1992. Tratatul, deși se referă doar la infracțiunile ce privesc stupefiantele, ne oferă o primă definire a noțiunii de produs al infracțiunii, făcând ample referiri la identificarea și confiscare a bunurilor dobândite prin infracțiuni la regimul substanțelor prohibite. Am revenit deseori asupra infracționalității legate de stupefiante pe parcursul tezei,

deoarece aceasta ne oferă o multitudine de ocazii de a înțelege conceptul de produs infracțional, atât *in abstracto* cât și *in concreto*.

Stupefiantele reprezintă în sine un produs infracțional, deopotrivă fiind și o sursă de produs infracțional subsecvent-sumele de bani obținute în urma traficării, un veritabil „laitmotiv”, o temă la care se revine frecvent în sfera justiției penale în contextul macro- și micro- infracțional, de la traficul internațional la consumul câtorva grame de substanțe stupefiante.

Ulterior, în ordine cronologică, cu relevanță crescută în materia definirii conceptului, a mecanismelor internaționale de luptă pentru identificarea, înghețarea și recuperarea produsului infracțiunii am identificat Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii (Strasbourg, 1990), semnată de România la 18 martie 1997 și ratificată prin Legea nr. 263/2002, publicată în M.Of. nr. 353 din 28 mai 2002; Convenția internațională privind reprimarea finanțării terorismului (ONU), New York, 1999, ratificată de statul român prin Legea nr. 623/2002, publicată în M.Of. nr. 852/26 noiembrie 2002; Convenția ONU împotriva criminalității organizate transnaționale (adoptată la Palermo în anul 2000), ratificată de România prin Legea nr. 565/2002, publicată în M.Of. nr. 813 din 8 noiembrie 2002; Convenția ONU împotriva corupției (New York, 2003), semnată de România la Merida, la 9.12.2003, ratificată prin Legea nr. 365/2004, publicată în M.Of. nr. 903 din 5 octombrie 2004; Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului (adoptată la Varșovia, la 16 mai 2005), ratificată de România prin Legea nr. 420/2006, publicată în M.Of. nr. 968 din 4 decembrie 2006.

În paralel cu documentele mai sus enumerate, am remarcat elaborarea unor multiple Decizii-Cadru și Directive ale Uniunii Europene, care, cuprinzând și elemente procedurale ce interesează toate etapele cercetării noastre, oferă în același timp generoase definiții ale noțiunilor de produs, profit sau instrument al infracțiunii, pe care le detaliază în cuprinsul lor.

Ne-am canalizat atenția în Capitolul I preponderent asupra abordării teoretice a temei de cercetare, deoarece celelalte etape - privarea de produsul infracțional prin pedepse și măsuri de siguranță, spălarea produsului, și indisponibilizarea acestuia vor primi analiza în capitole distincte în lucrarea elaborată.

Capitolul II – „Privarea de produsul infracțiunii prin pedepse” și-a propus să observe modalitatea prin care pedepsele pot avea o relație strânsă cu folosul obținut sau vizat de infractor prin fapta ilicită.

Am considerat necesar a observa în acest capitol că nu numai măsura de siguranță a confiscării asigură scopurile dreptului penal prin prelevarea produsului de la cel care îl deține, un rol important îndeplinindu-l deopotrivă pedeapsa.

Mergând mai departe, am argumentat în sensul că amenda penală, prin raportarea sa, conform dispozițiilor de drept intern, la valoarea folosului infracțional obținut, reprezintă o veritabilă punte de legătură între pedeapsă și produsul infracțional.

Astfel, este de punctat că amenda penală, prin caracterul său esențialmente pecuniar, primește o transpunere a beneficiului infracțional, în primul rând prin posibilitatea aplicării acestei pedepse în cazul anumitor infracțiuni generatoare de produs infracțional.

Am delimitat în acest capitol relația amenzii penale cu produsul infracțiunii, prin prisma subiecților cărora pedeapsa le poate fi aplicată. Dacă în cazul persoanei fizice amenda reprezintă excepția, este de constatat că, în ceea ce privește persoana juridică amenda reprezintă unica pedeapsă principală. Mai mult, în situația din urmă, legea penală oferă posibilitatea aplicării unor pedepse complementare care au tocmai rolul de a preveni, pentru viitor, accesul persoanei juridice la beneficii economice.

În plus, în altă ordine de idei, însă în același context, poziția infractorului față de produsul infracțiunii prezintă o serie de valențe în dreptul penal, cu preponderență unele cu efecte concrete pe plan sancționator, astfel că identificarea conceptului apare cu atât mai importantă și necesară.

Astfel, în secțiunea destinată valențelor produsului infracțional în privința individualizării pedepselor am identificat și dezvoltat mijloacele pe care le posedă instanța de judecată în a adapta intensitatea represiunii penale atitudinii active a infractorului prin prisma folosului obținut, în sensul că restituirea acestuia va genera efecte pe plan sancționatoriu.

În funcție de conduita concretă, restituirea produsului va conduce fie la reținerea unei circumstanțe atenuante legale, fie a circumstanței atenuante judiciare, facultativă. În continuare am observat că, în unele cazuri de excepție, transferarea produsului infracțional către cel păgubit va avea efectul unei cauze speciale de nepedepsire, în materia evaziunii fiscale, manifestare a unei politici penale care stimulează infractorul în acest sens.

În Capitolul III – „Privarea de produsul infracțiunii prin confiscarea specială” am continuat demersul de cercetare cu identificarea mijloacelor de drept penal menite să asigure prelevarea produsului infracțiunii, prin întoarcerea bunului în patrimoniul celui ce l-a pierdut sau al confiscării sale de către stat. Vorbim așadar nu numai de măsurile de siguranță cu consecințe patrimoniale, pentru că, într-adevăr, un produs al infracțiunii poate, la finalul procesului penal să fie restituit și părții civile, mai ales că dispozițiile legale [referindu-ne la art. 112 al. (1) lit e) C. pen.] prevăd această finalitate-*spoliatus ante omnia restituendum*.

În partea de debut a capitolului am considerat necesar să prezentăm unele opinii identificate în doctrina de specialitate străină care presupun structurarea privării de produs infracțional în cinci etape. Mai departe, același reputat autor propune gruparea a patru generații de norme ce reglementează confiscarea produselor infracționale.

Am privit în debutul Capitolului III, așa cum am enunțat la începutul părții introductive, din perspectiva istorică, instituția măsurii de siguranță patrimoniale, care, ca punct de pornire, a reprezentat o veritabilă pedeapsă. Apoi, am făcut scurte referiri la pedeapsa confiscării averii, care a fost întrebuințată ca mijloc de represiune în regimurile totalitare în țara noastră.

Capitolul legat de măsurile de siguranță cu consecințe asupra patrimoniului infractorului, sau, după cum am văzut, și al terților cărora li s-au transferat produsele infracțiunii este, în principal, destinat analizei punctuale, prin prisma conceptului de produs a infracțiunii a fiecărei situații în care anumite bunuri pot fi confiscate, deoarece acest punct final este scopul ultim al procesului penal, alături de sancționarea celor ce săvârșesc fapte interzise de lege

Cercetarea propune, de asemenea, o analiză de drept comparat privind confiscarea produselor infracțiunii, observând sistemele de drept italian și francez.

Se impune a se puncta diferențierea principală între soarta bunurilor produse și a celor dobândite prin infracțiune (ceea ce am identificat deja ca produse ale infracțiunii *stricto sensu* și *lato sensu*). Față de primele, există o prezumție că ele nu pot aparține celui vătămat, fiind

create *ex novo* prin fapta penală. Cea de-a doua categorie de bunuri sau produse pot însă avea o destinație diferită, în funcție de raportarea la partea civilă din procesul penal, la cel păgubit prin fapta ilicită. Măsura de siguranță a confiscării speciale-sanțiune de drept penal, va opera aici numai în mod subsidiar, în cazul în care bunurile sau banii nu sunt restituite persoanei vătămate sau nu servesc la despăgubirea acesteia.

Nereprezentând însă obiectivul cercetării noastre, nu am efectuat o analiză exhaustivă a acestui din urmă aspect, ci am punctat pe parcursul cercetării importanța exercitării acțiunii civile în recuperarea prejudiciului, în contextul în care acesta din urmă reprezintă totodată și produsul infracțional.

S-a impus a realiza delimitarea între bunurile supuse confiscării speciale care reprezintă produse ale infracțiunii și cele care reprezintă *instrumentum delicti*. Am constatat astfel că unele din bunurile ce sunt prelevate de stat nu reprezintă produse ale infracțiunii, ci numai instrumente ori bunuri a căror deținere este oprită de unele dispoziții legale, însă am considerat util să realizăm și succinte referiri la aceste categorii, spre a prezenta o imagine unitară asupra instituției confiscării și a puncta diferențele între bunurile obiect al acesteia.

Cum spuneam și în debutul prezentării introductive, putem afirma fără dubii că politica penală a statelor s-a reorientat într-o mare măsură, de la elementul principal al pedepsirii celor vinovați, la recuperarea produselor infracționale și chiar la aplicarea controversatei instituții, de natură mixtă, sui generis, a confiscării extinse, aflată în plină expansiune juridică. Așadar, capitolul privind prelevarea produsului infracțional prin confiscarea specială reprezintă un element esențial al cercetării.

Capitolul III prezintă un preponderent caracter aplicat, propunându-ne să identificăm *in concreto* o serie de dispoziții legale care presupun obținerea de produse infracționale, în sens restrâns sau extins, expunând deopotrivă și soluții ale jurisprudenței din această perspectivă. Obiectivul îl reprezintă observarea multiplelor valențe practice pe care le poate primi conceptul de produs al infracțiunii din perspectiva bunurilor ce pot face obiectul prelevării, conform dispozițiilor ce reglementează măsura de siguranță.

Am rezervat o secțiune a acestui capitol analizei relațiilor terților cu produsul infracțional, observând că este necesară recurgerea la termeni specifici dreptului privat, buna-credință sau reaua-credință, elemente care vor caracteriza atitudinea terților față de produsele infracțiunii. În funcție de acestea, terții ar putea suferi măsura patrimonială, *de lege lata*, însă am punctat, la o privire mai atentă, că posibilitatea confiscării de la terți a bunurilor este deosebit de problematică.

Capitolul IV al lucrării, intitulat „Confiscarea extinsă și privarea de produsul infracțiunii” este destinat unei priviri de ansamblu asupra măsurii confiscării extinse și a punctării interferențelor acesteia cu noțiunea de produs infracțional, elementul central al demersului științific.

Aducem în discuție însuși caracterul de măsură de siguranță al măsurii, urmând a concluziona că aceasta își găsește nu fără oarecare dificultate poziția între sancțiunile de drept penal. Privarea de produsul infracțiunii fiind obiectivul central al confiscării speciale, confiscarea extinsă are ca obiect alte bunuri decât cele ce ar putea fi prelevate prin intermediul măsurii „comune” sau clasice.

Am dezvoltat elementele măsurii, fundamentul juridic al acesteia, precum și compatibilitatea confiscării extinse cu unele dintre drepturile fundamentale constituționale și convenționale.

Important am considerat a fi de evaluat conceptul de infracțiune susceptibilă de a produce folos material, folosit în cadrul reglementării confiscării extinse, ca o condiție din perspectiva infracțiunii predicat sau care ocazionează luarea măsurii.

Obiectivul de cercetare al acestei părți a fost acela de a stabili dacă bunurile ce sunt supuse confiscării extinse constituie sau nu produs infracțional, și dacă măsura de siguranță se instituie într-un mijloc de privare de acest produs. Motivul pentru care am ales titlul Capitolului IV este acela că obiectul noii măsuri de siguranță excede, în opinia noastră, ceea ce vom fi concluzionat că reprezintă produs infracțional.

Patrimoniul prelevat prin acest vehicul reprezintă produs al unei conduite ilicite generice, conduită decelată mai degrabă prin folosirea unor prezumții, decât pe bază de probe. Nu putem afirma că suntem în prezența unui produs infracțional câtă vreme nu se identifică o infracțiune delimitată cert, *in concreto* care să-l fi generat.

Așadar, confiscarea extinsă ni se prezintă prioritar ca o măsură de siguranță *sui generis*, cu rol de privare de bunuri a unor infractori care au fost condamnați pentru săvârșirea altor fapte generatoare de produs, dar și ca o măsură de politică penală ce își manifestă eficiența în registrul luptei contra produsului infracțional.

Am concluzionat că bunurile supuse confiscării extinse, deși circumscrise conceptului de bunuri ilicite sau bunuri ce rezultă din activități infracționale, nu reprezintă produse ale infracțiunii decât într-un sens deosebit de larg. Măsura se înfățișează prioritar ca un demers de politică penală de combatere a infracționalității generatoare de produs, dintr-o perspectivă asemănătoare cu aceea a pedepsei.

Capitolul V al tezei este intitulat „Spălarea produsului infracțiunii și incriminarea unor fapte *post-delictum*” și reprezintă o etapă indispensabilă a cercetării.

Ne-am propus să observăm și să identificăm, prin metoda analitică, care este reacția autorității față de mecanismele prin care infractorul, după comiterea faptei, încearcă să-și asigure beneficiul sau folosul infracțional, să-l disimuleze, să-l ascundă, să-l transforme, să-l deghizeze, cu scopul evitării identificării acestuia de către autorități și a privării de proprietatea sa.

Ascunderea sau disimularea produsului infracțional se prezintă ca un demers subsecvent, tot mai frecvent avut în vedere de infractori spre a evita prelevarea produsului infracțional, iar cercetarea are ca obiectiv analiza relației infracțiunilor de consecință cu premisa acestora, produsul infracțional.

Am preferat a oferi capitolului V acest titlu, deoarece incriminarea spălării produselor se înfățișează ca un imperativ de politică penală, al cărui scop esențial este reperarea și privarea de produsul infracțional. Rolul incriminării este deopotrivă unul sancționator și preventiv. Infractorul este avertizat astfel că „manipularea” produsului infracțional reprezintă o incriminare distinctă iar apoi, dacă fapta este săvârșită, statul va recupera produsul „pierdut” cu titlu de obiect al spălării.

Trebuie punctat că infracționalitatea numită achizitivă, orientată spre profit, a făcut din acest obiectiv disimulator un adevărat *modus vivendi*, transformarea și reinvestirea produsului infracțiunii fiind rațiunea de a exista a grupurilor criminale de acest tip.

Am observat că, dacă ar fi să privim din perspectiva infractorului, înfrângerea normei penale nu mai reprezintă un scop în sine, cum putem afirma că ar fi în cazul unor fapte de violență din registrul clasic al dreptului penal, scopul aici fiind în realitate obținerea unor profituri, iar traficul de droguri, traficul de persoane, de arme sau corupția pot fi catalogate numai niște mijloace, veritabile unelte sau „vehicule” pentru asigurarea unor considerabile beneficii.

Așadar, principalul scop al grupărilor astfel specializate nu este evitarea descoperirii activităților ilicite, decât în măsura în care descoperirea acestora duce și la identificarea mecanismelor de disimulare a produselor infracționale. Chiar evitarea privațiunii de libertate, după identificarea făptuitorilor, pare a fi un obiectiv subsidiar, cel dintâi fiind prevenirea deposedării de produsul infracțional.

Tocmai de aceea, se prezintă deosebit de relevantă în demersul științific identificarea rolului primordial pe care infracționalitatea subsecventă, de consecință sau *post delictum* îl capătă în scopul evitării privării de produs infracțional.

În acest capitol am apreciat astfel că este de importanță crucială să ne concentrăm atenția asupra spălării de bani, ca mijloc-tip de evitare a sancțiunilor de drept penal ce au ca scop privarea făptuitorului de produsul infracțiunii.

Noțiune complexă, preluată din sistemul de tip *common-law*, spălarea banilor trebuie privită prin prisma evoluției în timp a conceptului, așadar analiza a debutat cu o scurtă privire istorică. Inițial limitată la legătura cu infracțiunile privind stupefiantele, spălarea de bani a evoluat prin extinderea acoperirii sale asupra cvasitotalității faptelor încriminate penal, vorbindu-se chiar de o anume *suprareglementare penală*. Chiar și autorul celui mai banal furt ar putea fi acuzat de această infracțiune, în condițiile în care înstrăinează produsul faptei sale, afirmație oarecum inexactă dar care totuși ne poate da de gândit, iar demersul nostru va încerca să ofere răspunsuri la această chestiune. Incriminarea faptelor subsecvente apare așadar ca o reacție necesară la infracționalitatea generatoare de produse.

Desigur că banii reprezentând, *de eo quod plerumque fit* produsul infracțiunii, folosirea termenului este generică, însă acesta nu înseamnă că Legea nr. 129/2019-cadrul normativ intern în acest sens, se referă numai la moneda esențialmente fungibilă. Înțelesul este, evident, unul mai larg, iar atunci când vorbim despre spălarea banilor se va înțelege prin aceasta și spălarea bunurilor, spălarea capitalurilor sau, în general, a produselor infracțiunii, în sensul cel mai larg cu putință.

Am prezentat pe parcursul Capitolului V multiplele definiții oferite de doctrina de specialitate termenului de spălare a banilor, observând de asemenea modul în care fenomenul este receptat de organismele internaționale, cum este Grupul de Acțiune Financiară (GAFI sau FATF).

Propunem de asemenea ca termenul generic folosit să fie acela de „spălare a produsului infracțiunii”, constatând că „spălarea de bani” reprezintă mai degrabă un termen colocvial, destinat nespecialiștilor, mai facil de utilizat și din motive de abreviere a exprimării și a dificultăților mai reduse de traducere.

Am observat că imperativul cooperării internaționale este de importanță covârșitoare în materie, acesta reflectându-se pe plan normativ în adoptarea unor convenții, directive, care de regulă sunt receptate în legislațiile statelor membre ale organismelor de drept internațional, devenind astfel drept intern.

Fenomenul este într-o perpetuă dezvoltare, tranzacțiile și tehnicile folosite de grupurile infracționale fiind din ce în ce mai sofisticate și greu de identificat. De aceea lupta împotriva mijloacelor de disimulare a produsului infracțiunii de acest tip este o provocare continuă a statelor și a comunității internaționale în același timp.

Spălarea banilor are un caracter evident corelativ, existența acesteia fiind condiționată de comiterea în prealabil a unei alte infracțiuni-numită și infracțiune precată, infracțiune premisă ori *delictum principale*. Recent, o decizie interpretativă a Curții Constituționale a României pronunțată în materia infracțiunii de spălare a banilor (Decizia nr. 418/2018, publicată în M.Of. nr. 625 din 19 iulie 2018), a generat o serie de dezbateri ample cu privire la raportul între această din urmă infracțiune și cea din care provin sumele de bani obiect al acțiunii de spălare. Aceasta deoarece decizia contrazice anterioara interpretare dată în aceeași materie de Înalta Curte de Casație și Justiție, în ceea ce se poate numi o dispută între cele două organisme, ambele cu atribuții în materia de interpretare a legilor penale.

Interferențele și deosebirile infracțiunii reglementate actualmente în sistemul intern de Legea 129/2019 cu cea de tănuire vor fi de asemenea observate și analizate în cuprinsul Capitolului V, deoarece ambele fapte privesc raportarea la produsul infracțional- pe care îl au ca premisă și la răspunderea pe care această atitudine o generează.

Am observat mai departe că infracțiunea de tănuire și aceea de spălare a produsului infracțional prezintă multiple similarități, având, în esență, structuri deosebit de apropiate. În forma sa din sistemul Codului penal din 1969, tănuirea a fost însă poziționată printre infracțiunile contra patrimoniului, acesta fiind considerat obiectul juridic generic, iar numai ca obiect juridic secundar fiind protejate relațiile sociale ce asigură normala înfăptuire a justiției. Abia după reforma legislației penale din 2009 s-a procedat la o nouă reasezare a faptei, aceasta fiind din nou considerată că vatămă interese publice, mai mult decât unele de ordin privat.

Chiar această din urmă opțiune a legislatorului român are, credem, rațiuni mai profunde decât ar părea la o primă vedere, deoarece urmărirea produsului infracțiunii a devenit un obiectiv central al justiției penale, iar pentru aceasta, întreaga societate este vătămată, iar nu numai doar cel păgubit. Or, valoarea socială protejată apare ca una superioară. Tănuirea și spălarea produselor reprezintă de fapt fațete ale incriminării activităților post-delictuale raportat la cele inițiale, de obținere de produse infracționale.

Variantele alternative ale conținutului constitutiv ale tănuirii și spălării banilor se suprapun într-o anumită măsură, textul incriminator de la art. 270 C. pen. vorbind de „primirea, dobândirea, transformarea sau înlesnirea valorificării”, în timp ce art. 49 lit. c) al legii speciale face referire la „dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri”. Interferența o constituie așadar noțiunea de dobândire, considerată ca fiind o luare a bunului în stăpânire în calitate de proprietar, în mod definitiv, indiferent în ce modalitate (cumpărare, schimb). Deținerea presupune o posesie, în sensul comun al termenului, înțeles împrumutat din dreptul civil, iar folosirea implică scoaterea temporară a bunului din sfera patrimonială a celui ce l-a dobândit pe cale nelegală și întrebuințarea acestuia.

O secțiune mai vastă este destinată analizei elementelor constitutive a infracțiunii de spălare a banilor. Am analizat istoricul reglementărilor legilor române, situația premisă a faptei, obiectul juridic, obiectul material. Forma de vinovăție sau *mens rea* a fost tratată mai pe larg, dat fiind că remarcăm o evoluție a conținutului actelor internaționale, dinspre acceptarea exclusivă a intenției către admiterea incipientă a formei de vinovăție a culpei. Atitudinea

făptuitorului față de produsul infracțional reprezintă un element deosebit de important, chiar decisiv, dat fiind că acțiunile trebuie să fie comise sub forma intenției calificate prin scop, iar scopul însuși este acela de disimulare, de ascundere a produsului infracțional. Scopul este fapta însăși, dacă ar fi să ne exprimăm metaforic. Am sintetizat această atitudine propunând expresia *animus disimulandi*, ca exprimând cel mai potrivit atitudinea agentului față de produsul infracțional.

Așadar, poziția subiectivă față de produsul infracțiunii se prezintă ca un element central al fenomenului infracțional de spălare a banilor, care, așa cum am punctat, face uneori delimitarea între răspundere și impunitate.

De asemenea, apreciem de interes deosebit analiza instituției spălării produsului infracțional provenit din fapta însuși a autorului spălării, deoarece aceasta a primit diferite interpretări deopotrivă doctrinare și jurisprudențiale. Nu toate legislațiile o privesc unitar. Legislația internațională nu o exclude, însă impune incriminarea sa cu rezerve. Impulsionată de decizia Curții Constituționale nr. 418/2018, legea română a exclus-o odată cu adoptarea noii reglementări (art. 49 din Legea nr. 129/2009).

Lucrarea continuă demersul de cercetare prin analiza, în Capitolul VI, a mijloacelor pe care autoritățile le posedă spre a facilita demersul de privare de produsul infracțional și de a pune în executare eficient măsurile de prelevare, directă sau indirectă. Obiectivul acestui capitol a fost acela de a identifica în ce măsură legislația penală și procesul penală română posedă instrumente eficiente în acest scop.

Astfel, privarea de produsul infracțiunii s-ar dovedi un demers lipsit întru totul de conținut dacă autoritățile nu ar dispune de mijloacele procedurale care se dovedesc a fi necesare pentru a le repera și a le indisponibiliza, în vederea prelevării efective ulterioare. O hotărâre judecătorească de confiscare ar constitui un prim pas în efectuarea unor demersuri fiscale, lipsite de multe ori de finalitate.

Or, pentru ca justiția penală să poată duce la bun sfârșit, în mod eficient, demersul său patrimonial, a fost nevoie de reglementarea unor proceduri complexe, prin care produsele infracțiunii să fie blocate, în vederea unei viitoare, chiar și eventuale confiscări.

După ce am punctat în prima secțiune importanța demersurilor de înghețare a produselor infracționale pentru efectivitatea prelevării lor de către autorități, am prezentat rezumativ cuprinsul relevant al instrumentelor internaționale și ale Uniunii Europene. Apoi, observând conținutul Legii nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară în materie penală, am remarcat complexitatea normelor care prevăd cooperarea judiciară în materia indisponibilizării produselor infracționale.

Apoi, ne-am aplecat asupra conținutului Codului de procedură penală, care reglementează măsura procesuală a sechestrului asigurător, ca vehicul tot mai eficient pentru asigurarea privării finale de produse infracționale. Fără acest cadru normativ dar mai ales fără punerea sa în practică, normele de drept material ar rămâne niște simple forme fără fond.

Mai departe, am analizat conținutul Legii nr. 318/2005 privind funcționarea ANABI, cu dezvoltarea normelor ce privesc posibilitatea valorificării anticipate a produselor sechestrate.

În final, am prezentat succint normele ce asigură executarea măsurilor de siguranță patrimoniale de privare de produsul infracțional, anume cele ale art. 574 C. pr. pen., ale Codului de procedură fiscală precum și cele cuprinse în Legea nr. 253/2013 privind executarea

pedepselor și măsurilor de siguranță, încheind demersul prin prezentarea posibilităților de reutilizare a produsului infracțional, ulterior prelevării sale.

Lucrarea se încheie prin prezentarea concluziilor finale și a bibliografiei consultate.

Cuvinte cheie: produsul infracțiunii, urmare, rezultat, folos material, beneficiu, confiscarea specială, confiscarea extinsă, spălarea produsului infracțional, indisponibilizare